

NOV PREVOD BARBARE FRISCHMUTH

Barbara Frischmuth: *Poletno jezero.*
Mohorjeva založba: Ljubljana, Celovec,
Dunaj, 2002

Uspešno avstrijsko pisateljico in prevajalko Barbaro Frischmuth (1941), dobitnico številnih nagrad za otroško in mladinsko literaturo, slovenski bralci in bralke že poznajo, saj sta bili doslej prevedeni dve njeni knjigi (*Počitniška družina* in *Afrika*), Radiotelevizija Slovenija pa je predvajala tudi njeno radijsko igro *Mesečeva žena*.

Zgodbo o otrocih, ki preživljajo del svojih počitnic ob enem izmed številnih avstrijskih jezer, in jo je avtorica nasloвила kar *Poletno jezero* (*Sommersee*, 1991), pa v slovenskem prevodu Alje Lipavic Oštir beremo že z vednostjo, da gre za delo, ki je doseglo pri bralni publikli tako dober odziv, da so po njem posneli celo nadaljevanko.

Da je delo kar klicalo po ekranizaciji, nam postane jasno že, ko preberemo prve strani v knjigi. Najprej je filmsko že samo prizorišče dogajanja, idilični Salzkammergut, s svojimi številnimi jezери, ki jih obkrožajo strme gore. Pred nami zaživijo kraji, ki so bili kulisa mnogim avstrijskim domovinskim filmom. Nato pa počasi spoznamo tri družine z otroki, ki so za nekaj tednov združeni v preživljanju poletnih dni.

Iz Nemčije se z vlakom pripelje družina Wagner. Medtem ko se starši kmalu spoprijateljijo z Beranekovimi z Dunaja, pa sinu Manfredu, dvojčici Gerti in Gundi, ki sta oblečeni v avstrijsko narodno nošo, nista takoj všeč. Tudi onidve ne iščeta njegove družbe, saj se prav dobro razumeta s Pischom, sinom gospe in gospoda Fischerja, ki sta lastnika penziona, v katerem bosta obe družini preživelii svoje počitnice.

Tudi Manfred kmalu najde družbo,

navihano deklico Lilo, ki je hčerka natakariice iz penziona. Lilo nima očeta, a ga tudi preveč ne pogreša, saj ima ne-navadnega dedka, kovača Eisenscharta, ki je takoj všeč tudi Manfredu. Skupaj preživijo čudovite ure na gorski kmetiji in odkrivajo gozdne skrivnosti.

Ko se obema otrokoma pridružijo še Piscoho in dvojčici, povzročii pet radovednežev staršem marsikateri neprijeten trenutek.

Zgodbo je pisateljica razdelila na šest poglavij, v katerih se odvijejo dogodki, ki niso le zabavni in napeti, ampak so za življenje otrok zelo pomembni. V prvem poglavju je osrednja oseba Manfred, čigar zgodnje otroštvo je zaznamovala bolezen, saj se je rodil z luknjo v srcu. Toda na počitnice prihaja ozdravljen, ker so ga uspešno operirali. Zato želi Manfred končno početi vse tisto, kar počnejo drugi otroci. Lilo in dr. Rosenschönova, stara zdravnica, ki je zaradi judovskega porekla na začetku vojne zbežala s starši v Anglijo, mu pomagata, da se nauči voziti kolo in plavati.

V naslednjih poglavjih pa izvemo, da se morata dvojčici pripravljati na popravni izpit iz zgodovine, da se Piscoho počuti zapostavljenega, ker njegova starša pričakujeta še enega otroka, in da je robotost, s katero nastopa Lilo, včasih le maska, za katero se skriva občutljivo dekletce.

Podobno je tudi s fantom Ferdlom, domačinom, ki otrokom nagaja, a si pravzaprav želi njihove družbe. Po različnih bolj ali manj nevarnih dogodkih pa le najdejo pot drug do drugega.

Prepričljivo in živo orisani otroški liki so le ena izmed odlik te knjige, ki ne zabava samo mladih bralcev in bralk. Starejše spodbuja k premisleku o tem, kako so otroci velikokrat prepuščeni sami sebi in se zato znajdejo

v situacijah, ki se ne končajo vse tako srečno kot pustolovščine naših junakov, samo zato, ker starši niti na dopustu ne najdejo volje in časa, da bi jim prisluhnili, saj se raje posvečajo svojim konjičkom.

Barbara Frischmuth v zgodbi, ki v slovenskem prevodu ne obsega niti sto petdeset strani, opozori tudi na dejstvo, da družina ni nujno prostor, v katerem so otroci srečni. Lilo, ki raste ob dedku in mami, v ničemer ne zaostaja za drugimi otroki, pravzaprav je še bolj tenkočutna in samostojnejša od njih.

Ne samo v kritiki staršev, ampak tudi v slikanju dežele, v katero je postavljeno dogajanje, se pisateljica izkaže za lucidno in neprizanesljivo opazovalko. V mladinski prozi ubeseduje podobna spoznanja, kot jih je odmevno in dovršeno izrazil v svojih delih avstrijski pisatelj Thomas Bernhard. Tudi Barbara Frischmuth se ne more izogniti nacizmu, čeprav ga omeni na videz le mimogrede v zgodbi o zakladu, ki naj bi ga nacisti vrgli na dno enega od jezer v Salzkammergut, holokavstu, ki se razkriva v življenjski usodi dr. Rosenschönove, pa tudi v nacionalni samozaverovanosti, ki jo posebej vedno v dirndle oblečena avstrijska družina s češkim priimkom. In nenazadnje je tu še Manfredov oče, zagovornik ekologije, ki na svoja načela pozabi takoj, ko gre za njegov užitek.

Mimogrede in na zabaven način pa pisateljica v svoji zgodbi prepleta tudi posebnosti dežele, v katero je postavljeno dogajalno prizorišče:

»V Nemčiji govorijo nemško, v Avstriji in Švici tudi. To pa še zdaleč ne pomeni, da v teh državah – in še posebej v posameznih zveznih deželah, kantonih in provincah – ista beseda vedno pomeni isto stvar. Posebej očitno je to pri hrani.

Kar je za nekoga cmok, je za drugega knedelj. Kar je marsikje poznano kot smetana, se drugje imenuje vrhnje, da sploh ne omenjamo starega tekmovanja med paradajzi in paradižniki, cvetačo in karfijolo, nogo in kračo; in pri hrenovkah, ki se imenujejo dunajske, medtem ko pri frankfurtskih govorimo o klobasah, je vse postavljeno na glavo.«

Pisateljica opozori tudi na problem množičnega turizma, ki vedno bolj spreminja podobo pokrajine:

»Manfred opazi vse mogoče, kar drugim, kakor je videti, sploh ne pade v oči. S pogledom ne potuje samo po poti in čez travnik, občasno pogleda tudi navzgor h goram. Predvsem skale ga očarajo.

‘Kaj pa je to?’ naenkrat vpraša in obstane z odprtimi usti. ‘Je tukaj padla toča meteoritov?’ Del pobočja pod navpično navzgor podaljšanim železnim opornikom je resnično videti kakor pokrajina kraterjev. Kamenje štrli iz večkrat raztrgane ruše in v nekatere izbokline na zemlji so vrezane kakor nož ostre krivine.

‘To?’ Lilo odkima. ‘To je velika smučarska proga pod sedežnico, kjer se pozimi smučajo.’

‘O!’ reče Manfred. ‘In nihče se zaradi tega ne razburja?’

Lilo še vedno odkimava. ‘Veš, kadar gre za smučanje, tukaj ne poznajo ničesar.’«

Pisateljčino pisanje pa odlikujejo še zgoščenost dogajanja, odsotnost vsakršnega moraliziranja in razumljiv, živ jezik. *Poletno jezero* je tako knjiga, ki bo kratkočasila mlade, a tudi starejše bralke tudi v času, ko je poletje že ali še daleč.

Katja Mihurko Poniž